

396

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра фінансового та податкового права

Затверджено

Науково-методична рада ДПУ,

від 10. 09. 2025 № 6

Голова НМР

Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма навчальної дисципліни

«Міжнародна безпека та стандарти НАТО в національній безпеці»
для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
заочної форм навчання

галузь знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного
кордону»

спеціальність 256 «Національна безпека (за окремими сферами
забезпечення і видами діяльності)»

освітньо-професійна програма «Національна фінансова безпека»

Статус дисципліни: обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародна безпека та стандарти НАТО в національній безпеці» укладена на основі освітньо-професійної програми «Національна фінансова безпека» другого (магістерського) освітнього рівня спеціальності 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)», затвердженої Вченою радою Університету 29.08.2024 протокол № 1.

Укладач:

Марина ГЛУХ, к.ю.н., професор,
завідувач кафедри фінансового та
податкового права

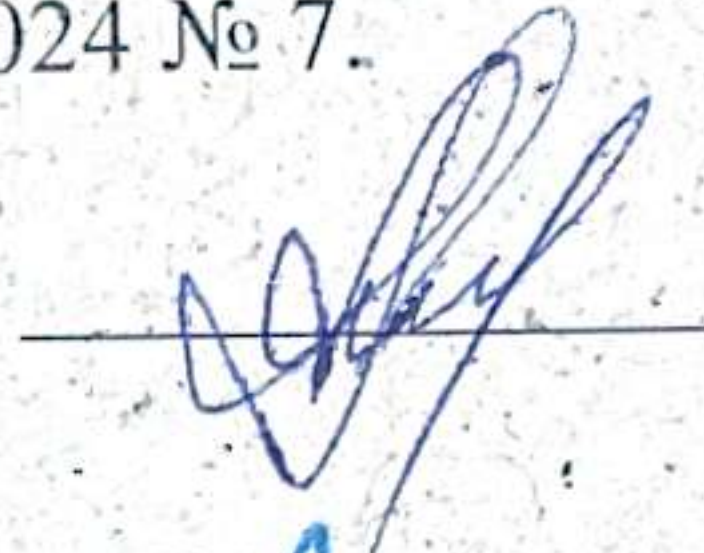
Гарант освітньої програми
«Національна фінансова
безпека»

Олег БОДНАРЧУК, д.ю.н.,
професор, професор кафедри
фінансового та податкового права

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою фінансового та податкового права, від 18 12 2024 № 7.

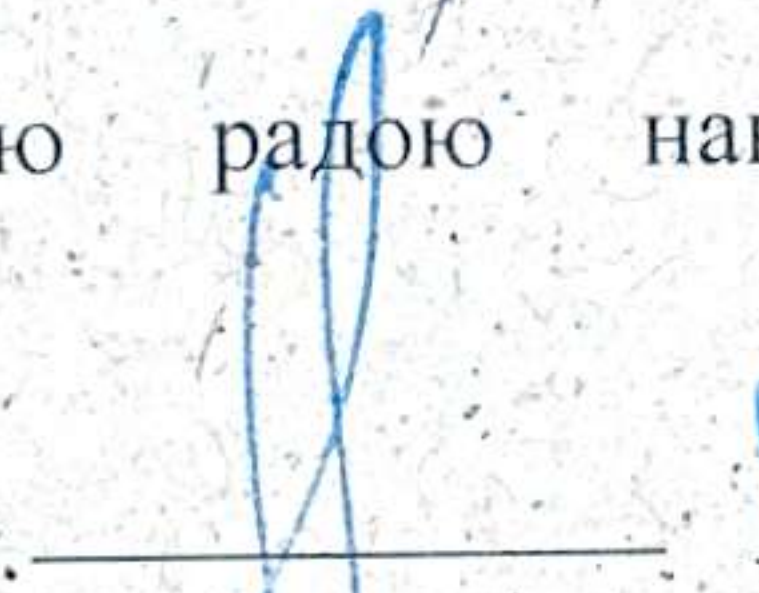
Завідувач кафедри

Марина ГЛУХ, к.ю.н., професор

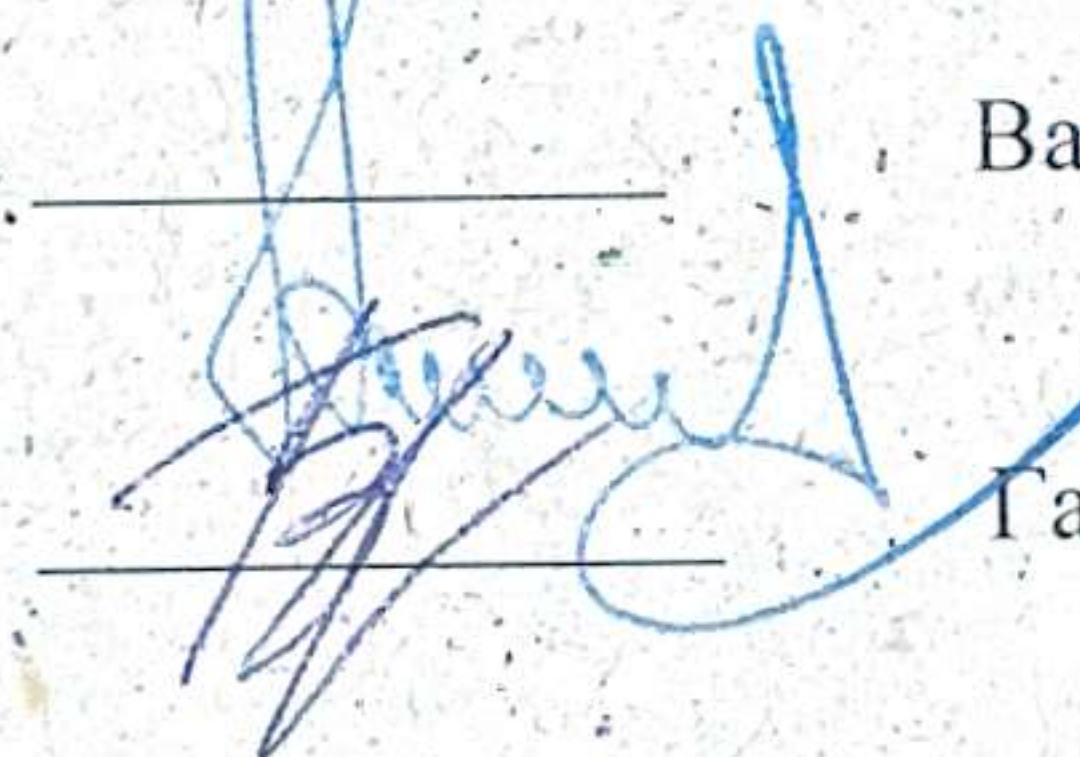
Розглянуто і схвалено вченою радою навчально-наукового інституту права, від 08 01 2025 № 7.

Голова вченої ради ННІ права

Василь ТОПЧІЙ, д.ю.н., професор

Завідувач навчально-
методичного відділу

Ганна ГРИЩУК, доктор філософії

Реєстраційний № _____

ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри фінансового та
податкового права
від _____ 202__ р. № _____

Лист оновлення та перезатвердження РПНД

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. ПЕРЕДМОВА.....	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ	5
2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	15
5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	16
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	20

1. ПЕРЕДМОВА

Міжнародна безпека та стандарти НАТО в національній безпеці займає важливе місце в підготовці здобувачів вищої освіти другого (магістерського) освітнього рівня спеціальності 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)». Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів знань щодо системи міжнародної безпеки, діяльності НАТО, адаптації стандартів НАТО в Україні, зокрема у фінансовій сфері.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти комплексного розуміння системи міжнародної безпеки, ролі НАТО як провідного безпекового альянсу, стандартів НАТО у сфері безпеки та оборони, а також їх інтеграції у національну безпекову політику України, зокрема у сфері фінансової безпеки та протидії гібридним загрозам.

Основними завдання навчальної дисципліни є: ознайомлення з сучасними концепціями міжнародної безпеки та колективної оборони; вивчення системи стандартів НАТО (STANAGs) та їх застосування у секторах безпеки; аналіз фінансових аспектів безпеки: оборонні бюджети, механізми фінансування армій, антикорупційні стандарти НАТО; набуття практичних навичок оцінки ризиків для національної безпеки та фінансової стабільності; розвиток критичного мислення щодо впливу міжнародних організацій (ЄС, НАТО, ООН) на національну політику.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, метод проблемного викладу, робота в малих групах, методи інтерактивного навчання (ділові ігри, круглі столи тощо), блоковий метод, метод проєктів, використання комп'ютерних технологій тощо. Серед форм організації занять навчальної дисципліни переважають лекційні, семінарські заняття, дискусії, презентації, моделювання професійних ситуацій, мозкові штурми, індивідуальна-консультаційна робота під керівництвом викладача та самостійна робота здобувачів, при виконанні якої здобувач має звертатись до роботи в мережі Internet, працювати з першоджерелами, виконувати різні види завдань, застосовувати самостереження та самоаналізу.

Організація поточного та підсумкового контролю знань: контроль роботи здобувача вищої освіти є необхідним компонентом навчального процесу, який має на меті визначення реального рівня професійної підготовки здобувача, а також надання необхідних рекомендацій, які будуть сприяти подальшому розвитку його творчої особистості. Об'єктами контролю є отримані здобувачами знання у процесі засвоєння матеріалу дисципліни на лекціях, семінарських заняттях, диспутах та під час виконання індивідуальних завдань. Логічним завершенням процесу контролю є процедура оцінювання отриманих здобувачем знань. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Показники	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Обов'язкова	
Модулів – 2	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2	-	1- й
Загальні кількість годин – 120	Семестр	
	-	2-й
	Лекції	
	-	4 год.
	Семінарські	
	-	4 год.
	Лабораторні	
	-	0 год.
	Самостійна робота	
	-	110 год
	Індивід.-консультаційна робота: 2 год	
	Форма підсумкового контролю: екзамен	

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності	Результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у галузі національної безпеки (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності) СК 2. Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин та проблеми міжнародної безпеки, їх вплив на національну безпеку в контексті набуття Україною членства в НАТО СК 3. Здатність використовувати понятійно-категоріальний апарат теорії національної безпеки, аналізувати та розвивати структуру системи забезпечення національної безпеки та принципи її функціонування СК 4. Здатність аналізувати та прогнозувати розвиток безпекового середовища (глобальний, регіональний та національний аспекти) за окремими сферами забезпечення та видами діяльності	РН2. Застосовувати вітчизняний та зарубіжний досвід забезпечення національної безпеки з урахуванням теорії національної безпеки під час здійснення професійної діяльності РН5. Розробляти та реалізовувати інноваційні проєкти у сфері національної безпеки з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів. РН7. Аналізувати та оцінювати потенційний вплив розвитку технологій на сучасний стан безпекового середовища РН9. Синтезувати спектр заходів та підходів, що можуть використовуватись для вирішення проблем, пов'язаних з викликами глобальній, європейській та регіональній безпеці РН10. Формувати елементи (складові) стратегії національної безпеки держави (за сферами забезпечення та видами діяльності)

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Пререквізити дисципліни: «Теорія національної безпеки», «Державне управління у сфері національної безпеки», «Правове регулювання фінансової безпеки», «Правове забезпечення діяльності сектору безпеки та оборони».

Постреквізити дисципліни: «Інформаційна безпека держави», «Міжнародне співробітництво у сфері розшуку активів, що одержані незаконним шляхом», «Стратегічне планування та впровадження інновацій у фінансовій безпеці».

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Академічна група ПМНБЗ-24-1

№ п/п	Змістовні модулі	Кількість годин				
		денна форма				
		Лек.	Сем	Ікр	СРС	Всього
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні засади міжнародної безпеки та діяльність НАТО						
ЗМ 1 (Теми 1-4)						
T.1	Концепції міжнародної безпеки: еволюція, виклики ХХІ ст.	1			8	9
T.2	Система міжнародної безпеки: ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС	1	2		9	12
T.3	НАТО: історія, структура, механізми ухвалення рішень				12	12
T.4	Стандарти НАТО (STANAG): сутність, типи, впровадження				12	12
Всього за змістовним модулем:		2	2	0	41	45
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40 хв.)						
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. Практичні аспекти впровадження стандартів НАТО та безпекові виклики для України						
ЗМ 2 (Теми 5-10)						
T.5	Фінансові стандарти НАТО та good governance			2	12	14
T.6	Оборонні бюджети країн НАТО: принципи і виклики	1			12	13
T.7	Фінансова безпека та протидія тероризму				11	11
T.8	Гібридні загрози і кібервиклики у сфері фінансової безпеки				10	10
T.9	Україна та НАТО: інтеграція стандартів у фінансовій сфері	1	2		12	15
T.10	Реформа сектору безпеки та оборони України (фінансовий вимір). Україна в системі міжнародної безпеки				12	12
Всього за змістовним модулем:		2	2	2	69	75
Форма підсумкового контролю – екзамен						
Усього за навчальною дисципліною:		4	4	2	110	120

РЕЙТИНГ-ПЛАН

Заочна форма навчання

Години	Тема	Форма заняття та діяльності (лекція, семінар, практична робота, лабораторна робота, самостійна робота здобувача, контрольний захід, підсумкове тестування, індивідуальна робота)	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)
1	1. Концепції міжнародної безпеки: еволюція, виклики XXI ст.	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
8		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
1	2. Система міжнародної безпеки: ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС	Лекція	RH2.	
2		Семінар	RH5.	10
9		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
	3. НАТО: історія, структура, механізми ухвалення рішень	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
12		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
	4. Стандарти НАТО (STANAG): сутність, типи, впровадження	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
12		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
45	Усього за модулем 1			10
	5. Фінансові стандарти НАТО та good governance	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
12		Самостійна робота	RH7.	
2		Індивідуально-консультаційна робота	RH9. RH10.	10
1	6. Оборонні бюджети країн НАТО: принципи і виклики	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
12		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
	7. Фінансова безпека та протидія тероризму	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
11		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
	8. Гібридні загрози і кібервиклики у сфері фінансової безпеки	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
10		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
1	9. Україна та НАТО: інтеграція стандартів у фінансовій сфері	Лекція	RH2.	
2		Семінар	RH5.	10
12		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
	10. Реформа сектору безпеки та оборони України (фінансовий вимір). Україна в системі міжнародної безпеки	Лекція	RH2.	
		Семінар	RH5.	
12		Самостійна робота	RH7. RH9. RH10.	
	Т. 1-10	Модульний контроль		15
75	Усього за модулем 2			35
	Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДІТУ MOODLE			5
	Екзамен			50
120	Усього за курсом			100

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ НАТО

Тема 1. Концепції міжнародної безпеки: еволюція, виклики XXI ст.

План лекційного заняття

1. Еволюція міжнародної безпеки від балансу сил до «людської безпеки».
2. Традиційні (військові) та нетрадиційні (економічні, інформаційні, екологічні) загрози.
3. Роль глобалізації й регіоналізації.
4. Школи міжнародних відносин: реалізм, лібералізм, конструктивізм.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть порівняльну таблицю концепцій безпеки.
2. Проаналізуйте, як змінилася парадигма безпеки після 1990-х років.
3. Охарактеризуйте ключові положення «людської безпеки».

Питання для самоконтролю

1. Що таке міжнародна безпека та як еволюціонувало її поняття?
2. Які є класичні та сучасні концепції міжнародної безпеки?
3. У чому полягає різниця між традиційними та нетрадиційними загрозами?
4. У чому сутність концепції «людської безпеки»?
5. Які основні виклики міжнародній безпеці у XXI столітті?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання: [29; 30; 32]

Тема 2. Система міжнародної безпеки: ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС

План лекційного заняття

1. ООН як головна структура міжнародної безпеки.
2. ОБСЄ та її миротворча діяльність.
3. ЄС як актор регіональної безпеки.
4. НАТО – воєнно-політичний союз і гарант стабільності.

План семінарського заняття

1. Значення міжнародної безпеки у сучасному світі.
2. Концепція «людської безпеки» як альтернатива класичним підходам.
3. Актуальні виклики безпеки у глобалізованому світі.
4. ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС в системі міжнародної безпеки

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть схему «Міжнародні організації у сфері безпеки».
2. Проаналізуйте участь України в роботі ОБСЄ.
3. Охарактеризуйте роль ЄС у врегулюванні криз.

Питання для самоконтролю

1. Які органи ООН відповідають за підтримання міжнародної безпеки?

2. Яку роль відіграє ОБСЄ у врегулюванні конфліктів?
3. Які механізми безпеки існують у межах ЄС?
4. У чому особливість НАТО як військово-політичного союзу?
5. Які форми співпраці існують між Україною та міжнародними організаціями у сфері безпеки?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання: [29; 30; 32]

Тема 3. НАТО: історія, структура, механізми ухвалення рішень

План лекційного заняття

1. Історія створення НАТО та основні положення Вашингтонського договору.
2. Зміст Статті 5 Вашингтонського договору як принципу колективної оборони.
3. Організаційна структура НАТО та функції її основних органів.
4. Етапи розширення НАТО і їхній вплив на європейську безпеку.

План семінарського заняття

1. Історичний контекст створення НАТО у 1949 році.
2. Діяльність Ради Безпеки ООН та її значення у підтриманні миру.
3. Роль ОБСЄ у врегулюванні кризових ситуацій.
4. Роль Північноатлантичної ради та Військового комітету.
5. Вплив розширення НАТО на європейську та світову безпеку.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Підготуйте презентацію «Етапи співпраці Україна–НАТО».
2. Проаналізуйте положення Вашингтонського договору.
3. Охарактеризуйте органи управління НАТО.

Питання для самоконтролю

1. Коли і з якою метою було створено НАТО?
2. Які положення містить Вашингтонський договір 1949 року?
3. Що таке Стаття 5 Вашингтонського договору?
4. Які органи управління існують у структурі НАТО?
5. Які основні етапи розширення НАТО?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання: [29; 30; 32]

Тема 4. Стандарти НАТО (STANAG): сутність, типи, впровадження

План лекційного заняття

1. Природа та значення стандартів НАТО (STANAG).
2. Класифікація STANAG (Standardization Agreement) – угоди про стандартизацію НАТО).
3. Процедура ухвалення та впровадження STANAG.
4. Роль стандартів у забезпеченні сумісності збройних сил країн-членів.

План семінарського заняття

1. Значення STANAG для діяльності НАТО.
2. Застосування стандартів у військовій практиці.
3. Вплив STANAG на підвищення ефективності спільних операцій.
4. Значення впровадження STANAG для Збройних Сил України.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть перелік ключових STANAG у військовій логістиці.
2. Проаналізуйте процес ухвалення стандарту НАТО.
3. Охарактеризуйте значення стандартів для фінансової прозорості.

Питання для самоконтролю

1. Що таке STANAG і чому вони важливі для НАТО?
2. Які сфери діяльності охоплюють стандарти НАТО?
3. Хто відповідає за розробку та впровадження STANAGs?
4. Як стандарти НАТО впливають на сумісність збройних сил держав-членів?
5. Які перспективи впровадження STANAGs в Україні?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання: [29; 30; 32]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Практичні аспекти впровадження стандартів НАТО та безпекові виклики для України

Тема 5. Фінансові стандарти НАТО та good governance

План лекційного заняття

1. Принцип «спільні витрати – спільні вигоди» у фінансуванні НАТО.
2. Фінансові стандарти НАТО та вимоги до прозорості витрат.
3. Концепція good governance у секторі безпеки.
4. Застосування антикорупційних механізмів у країнах НАТО.

План семінарського заняття

1. Принцип фінансування НАТО та його практичне значення.
2. Приклади антикорупційних механізмів у сфері оборони.
3. Good governance як основа стабільності сектору безпеки.
4. Український досвід у реформуванні системи фінансового контролю.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть схему фінансування НАТО.
2. Проаналізуйте приклад антикорупційної програми в секторі оборони.
3. Охарактеризуйте стандарти good governance.

Індивідуально-консультаційна робота

Для зарахування індивідуально-консультаційної роботи для заочної форми навчання – необхідно обрати лише третій варіант і виконати тестові завдання в системі MOODLE.

Варіант 1. Аналітичний звіт

Проаналізуйте принцип «спільні витрати – спільні вигоди» у діяльності НАТО та оцініть його переваги й недоліки для країн-членів. Порівняйте цей підхід із практикою фінансування сектору безпеки в Україні.

Варіант 2. Кейс-дослідження

Дослідіть один із прикладів реалізації good governance у секторі безпеки країн НАТО (наприклад, Німеччини, Польщі чи США). Порівняйте із відповідним досвідом України та сформулюйте власні рекомендації щодо запровадження подібних практик.

Варіант 3. Презентаційний проєкт

Підготуйте мультимедійну презентацію (10–12 слайдів) на тему «Антикорупційні механізми в НАТО та можливості їх адаптації в Україні». Включіть реальні приклади, інфографіку та короткі пропозиції для України.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає принцип «спільні витрати – спільні вигоди»?
2. Які органи відповідають за фінансовий контроль у НАТО?
3. Що означає good governance у секторі безпеки?
4. Які інструменти використовуються для боротьби з корупцією у сфері оборони?
5. Чому для України важливо впроваджувати стандарти фінансової прозорості?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання: [29; 30; 32]

Тема 6. Оборонні бюджети країн НАТО: принципи і виклики

План лекційного заняття

1. Принцип 2% ВВП на оборону як спільне зобов'язання країн НАТО.
2. Структура оборонних бюджетів Альянсу та джерела їх формування.
3. Напрями використання спільних фондів НАТО.
4. Механізми забезпечення прозорості й підзвітності оборонних витрат.

План семінарського заняття

1. Значення принципу 2% ВВП у колективній безпеці НАТО.
2. Порядок формування оборонних бюджетів держав-членів.
3. Приклади використання спільних фондів НАТО.
4. Практики прозорості та звітності в оборонному фінансуванні.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Порівняйте оборонні бюджети країн НАТО.
2. Проаналізуйте структуру бюджету НАТО.
3. Охарактеризуйте тенденції фінансування оборони у Європі.

Питання для самоконтролю

1. Який принцип фінансування оборони країн НАТО є базовим?
2. Як формується оборонний бюджет НАТО?
3. Які спільні фонди існують у НАТО та для чого вони використовуються?
4. Чому важливий показник 2% ВВП на оборону?

5. Які міжнародні організації здійснюють моніторинг оборонних витрат?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання:[29; 30; 32]

Тема 7. Фінансова безпека та протидія тероризму

План лекційного заняття

1. Міжнародні механізми боротьби з фінансуванням тероризму.
2. Діяльність FATF як провідної організації у цій сфері.
3. Санкційні режими ООН щодо обмеження фінансових потоків терористичних структур.
4. Український досвід запровадження системи фінансового моніторингу.

План семінарського заняття

1. Роль FATF у забезпеченні міжнародної фінансової безпеки.
2. Основні джерела фінансування терористичних організацій.
3. Приклади застосування санкційних механізмів проти терористичних структур.
4. Практика України у протидії фінансуванню тероризму.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть перелік ключових стандартів FATF.
2. Проаналізуйте справу з протидії тероризму в Європі.
3. Охарактеризуйте роль України у глобальних зусиллях.

Питання для самоконтролю

1. Яку роль відіграє FATF у боротьбі з тероризмом?
2. Які основні джерела фінансування тероризму?
3. Які інструменти застосовує ООН у протидії фінансуванню тероризму?
4. Які національні органи України займаються фінансовим моніторингом?
5. Чому фінансова безпека є складовою національної безпеки?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання:[29; 30; 32]

Тема 8. Гібридні загрози і кібервиклики у сфері фінансової безпеки

План лекційного заняття

1. Гібридні загрози і їхнє місце в сучасній системі безпеки.
2. Використання гібридних методів у міжнародних конфліктах.
3. Роль кібербезпеки як ключового елементу протидії гібридним загрозам.
4. Діяльність міжнародних структур та центрів НАТО з кіберзахисту.

План семінарського заняття

1. Поняття «гібридна війна» та її прояви.
2. Приклади гібридних атак проти держав Європи та України.

3. Значення міжнародного співробітництва у сфері кібербезпеки.
4. Досвід НАТО та України у протидії кіберзагрозам.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть схему гібридних загроз.
2. Проаналізуйте кейс кібератаки на Україну.
3. Охарактеризуйте інструменти НАТО з кіберзахисту.

Питання для самоконтролю

1. Що таке гібридні загрози та які їх основні ознаки?
2. Які приклади гібридних атак ви знаєте?
3. Яка роль кібербезпеки у системі міжнародної безпеки?
4. Які міжнародні документи регулюють співпрацю у сфері кібербезпеки?
5. Який досвід НАТО та України у сфері протидії кіберзагрозам?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання: [29; 30; 32]

Тема 9. Україна та НАТО: інтеграція стандартів у фінансовій сфері

План лекційного заняття

1. Розвиток співпраці України з НАТО.
2. Хартія про особливе партнерство та її значення.
3. Зміст і роль Річних національних програм у процесі інтеграції.
4. Впровадження стандартів НАТО в Україні.

План семінарського заняття

1. Історія співпраці Україна–НАТО та її ключові віхи.
2. Роль Річних національних програм у наближенні України до стандартів Альянсу.
3. Приклади впровадження STANAG у діяльність Збройних Сил України.
4. Перспективи інтеграції України до НАТО.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть хронологію відносин Україна–НАТО.
2. Проаналізуйте зміст останньої Річної національної програми.
3. Охарактеризуйте приклад адаптації стандартів.

Питання для самоконтролю

1. Які основні етапи співпраці України з НАТО?
2. Що таке Річна національна програма (РНП)?
3. Які принципи визначають партнерство України з НАТО?
4. У яких сферах Україна вже впроваджує стандарти НАТО?
5. Які перспективи подальшої інтеграції України в НАТО?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Тема 10. Реформа сектору безпеки та оборони України (фінансовий вимір). Україна в системі міжнародної безпеки

План лекційного заняття

1. Передумови реформування сектору безпеки після 2014 року.
2. Роль цивільного контролю у сфері оборони.
3. Імплементация стандартів НАТО у процесі реформування Збройних Сил України.
4. Місце України у глобальній системі міжнародної безпеки.
5. Роль міжнародних партнерів у зміцненні безпеки України.

План семінарського заняття

1. Роль РНБО України та Верховної Ради у здійсненні контролю над сектором безпеки.
2. Вплив російської агресії на реформування системи оборони.
3. Практика впровадження стандартів НАТО у Збройних Силах України.
4. Значення України як форпосту європейської безпеки.
5. Роль стратегічного партнерства України з НАТО та ЄС.
6. Перспективи України в системі колективної безпеки після війни.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Складіть схему структури сектору безпеки.
2. Проаналізуйте ключові реформи.
3. Охарактеризуйте досягнення України у стандартизації.
4. Підготуйте аналітичну записку «Роль України у світовій безпеці».
5. Охарактеризуйте ключові виклики після війни.

Питання для самоконтролю

1. Які напрями реформи сектору безпеки України визначені після 2014 року?
2. Хто здійснює цивільний контроль у сфері національної безпеки?
3. Як відбувається впровадження стандартів НАТО у секторі безпеки України?
4. Як інтеграція України до НАТО впливає на її фінансову безпеку?
5. Які міжнародні партнери відіграють ключову роль у підтримці України?
6. Які перспективи членства України в НАТО та ЄС?

Рекомендована література:

Основні джерела: [1–11, 12; 14]

Допоміжні: [16; 18]

Інформаційні ресурси Інтернет: [20–28]

Міжнародні видання:[29; 30; 32]

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Критерії оцінювання	Кількість балів
В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу	10
Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності	7
Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань	0

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарського заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу. Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться письмово.

Таблиця 4.2

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	0
Тестовий блок	15
Всього	15

Таблиця 4.3

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-8	Послідовність, логічність написання реферування наукової статті пов'язаної з концептуальними та організаційними основами фінансової безпеки держави, опублікованої у фаховому виданні, яке структурно об'єднано, проаналізовано та узагальнено висновками
7-4	Послідовність, логічність написання, але без презентації
0	Не зроблено індивідуальної роботи

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та екзамену (від 0 до 50 балів).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.4).

Таблиця 4.4

Відповідність підсумкової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	

70-79	C	добре	задовільно	
60-69	D	задовільно		
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

Результати складання екзамену оцінюються та вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або ін формальній освіті, проводиться з врахуванням індивідуальних потреб та можливостей здобувача освіти, за необхідності – з використанням дистанційних технологій комунікації.

Шкала та критерії перезарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача (до 25% обсягу контактних годин дисципліни).

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
10	Індивідуальна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalnainformal-na-osvita
10	Семінарське заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою семінарського заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Прометеус тощо. Онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо.
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання:

- екзамен;
- тести;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, есе, доповіді;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Форми поточного контролю:

- 1) проміжний модульний контроль;
- 2) підсумкова модульна контрольна робота;
- 3) письмові, усні опитування на семінарських заняттях;
- 4) есе, тези;
- 5) презентація;

- 6) огляд спеціальної літератури;
- 7) тестування за темами;
- 8) проведення круглих столів, участь у конференціях;
- 9) ділова гра.

В процесі поточного контролю здійснюється СРС над досліджуваним матеріалом: повнота виконання завдань, рівень засвоєння навчальних матеріалів та окремих розділів навчальної дисципліни, робота з додатковою літературою, вміння і навички презентацій, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи тощо.

Перелік питань до поточного контролю

1. Сутність та еволюція поняття міжнародної безпеки.
2. Класифікація сучасних загроз міжнародній безпеці.
3. Особливості концепції «людської безпеки».
4. Вплив глобалізації на міжнародну безпеку.
5. Структура та основні функції ООН у сфері безпеки.
6. Роль ОБСЄ у врегулюванні регіональних конфліктів.
7. Інструменти безпекової політики Європейського Союзу.
8. Значення міжнародних організацій у системі глобальної безпеки.
9. Основні положення Вашингтонського договору 1949 року.
10. Роль Північноатлантичної ради в ухваленні рішень НАТО.
11. Принцип колективної оборони та його реалізація.
12. Етапи розширення НАТО та їхній вплив на безпеку.
13. Поняття та значення стандартів НАТО (STANAGs).
14. Процедура ухвалення та впровадження STANAGs.
15. Приклади застосування стандартів НАТО у військовій практиці.
16. Проблеми адаптації стандартів НАТО в Україні.
17. Принцип «спільні витрати – спільні вигоди» у фінансуванні НАТО.
18. Роль International Board of Auditors for NATO (IBAN).
19. Концепція good governance у секторі безпеки.
20. Антикорупційні механізми в системі НАТО.
21. Принцип 2% ВВП на оборону та його значення.
22. Структура оборонних витрат держав-членів НАТО.
23. Колективні фонди НАТО: призначення та склад.
24. Механізми аудиту та контролю оборонних витрат.
25. Джерела фінансування терористичних організацій.
26. Повноваження та рекомендації FATF.
27. Санкційні механізми ООН у сфері боротьби з тероризмом.
28. Використання фінансового моніторингу для протидії тероризму.
29. Сутність і прояви гібридних загроз.
30. Роль кібербезпеки у протидії гібридним атакам.
31. Центри передового досвіду НАТО у сфері кіберзахисту.
32. Український досвід протидії кіберзагрозам.
33. Етапи розвитку співпраці Україна–НАТО.
34. Значення Річних національних програм для інтеграції.
35. Імплементація STANAGs у Збройних Силах України.
36. Стратегічні перспективи членства України в НАТО.
37. Сутність та структура сектору безпеки й оборони України.
38. Механізми цивільного та парламентського контролю.
39. Основні напрями оборонної реформи України після 2014 року.
40. Виклики впровадження стандартів НАТО у ЗСУ.

41. Роль України в європейській архітектурі безпеки.
42. Внесок України в міжнародні миротворчі операції.
43. Вплив російської агресії на регіональну та глобальну безпеку.
44. Післявоєнні перспективи України у системі міжнародної безпеки.

Перелік питань до екзамену

1. Поняття міжнародної безпеки та основні підходи до її визначення.
2. Еволюція міжнародної безпеки у XX–XXI століттях.
3. Класифікація сучасних загроз міжнародній безпеці.
4. Роль держави як суб'єкта міжнародної безпеки.
5. Традиційні та нетрадиційні загрози безпеці.
6. Концепція «людської безпеки» та її особливості.
7. Вплив глобалізації на формування безпекових ризиків.
8. Основні індикатори глобальної нестабільності.
9. Структура та функції ООН у сфері міжнародної безпеки.
10. Повноваження Ради Безпеки ООН.
11. Миротворчі операції ООН: види та принципи.
12. Значення ОБСЄ в регіональній безпеці.
13. Інструменти кризового реагування ОБСЄ.
14. Європейський Союз у системі спільної зовнішньої політики та безпеки.
15. Порівняння діяльності ООН, ОБСЄ та ЄС у сфері безпеки.
16. Передумови створення НАТО у 1949 році.
17. Вашингтонський договір: ключові положення.
18. Принцип колективної оборони: зміст та реалізація.
19. Етапи розширення НАТО та їхній вплив на європейську безпеку.
20. Органи управління НАТО: політичні та військові.
21. Північноатлантична рада: повноваження та функції.
22. Військовий комітет НАТО: роль і структура.
23. Процес прийняття рішень у НАТО.
24. Формати співробітництва НАТО з партнерами.
25. Поняття стандартів НАТО (STANAGs).
26. Класифікація STANAGs за сферами діяльності.
27. Процедура розроблення та ухвалення стандартів НАТО.
28. Значення STANAGs для сумісності та взаємодії збройних сил.
29. Проблеми імплементації STANAGs у країнах-партнерах.
30. Переваги впровадження стандартів НАТО для оборонного сектору.
31. Принцип «спільні витрати – спільні вигоди» у фінансуванні НАТО.
32. Бюджетні механізми НАТО: цивільний, військовий, інвестиційний.
33. Роль International Board of Auditors for NATO (IBAN).
34. Принципи прозорості та підзвітності в системі НАТО.
35. Концепція good governance у секторі безпеки.
36. Антикорупційні стандарти НАТО.
37. Інструменти фінансового контролю в оборонній сфері.
38. Порівняння фінансових стандартів НАТО та України.
39. Принцип 2% ВВП у політиці оборонних витрат країн НАТО.
40. Показник 20% інвестицій у озброєння та техніку.
41. Структура оборонних бюджетів країн НАТО.
42. Механізми спільного фінансування в НАТО.
43. Аудит та фінансовий моніторинг оборонних витрат.
44. Тенденції зростання оборонних бюджетів після 2014 року.

45. Поняття та джерела фінансування тероризму.
46. FATF: функції, статус та рекомендації.
47. 40 рекомендацій FATF: основні напрями.
48. Механізми санкцій ООН проти терористичних організацій.
49. AML/CFT системи як міжнародний стандарт протидії фінансовим злочинам.
50. Використання криптоактивів у фінансуванні тероризму.
51. Роль банківського сектору у протидії тероризму.
52. Українська система протидії фінансуванню тероризму.
53. Поняття гібридних загроз: характеристика і структура.
54. Інструменти гібридної війни та їх застосування.
55. Кіберзагрози державного та недержавного характеру.
56. Система кіберзахисту НАТО: основні елементи.
57. Центр передового досвіду НАТО з кібербезпеки.
58. Український досвід протидії кіберзагрозам.
59. Значення інформаційної безпеки у системі національної оборони.
60. Історія розвитку співпраці Україна–НАТО.
61. Хартія про особливе партнерство Україна–НАТО.
62. Річні національні програми та їхня роль у реформуванні сектору оборони України.
63. Адаптація STANAGs у Збройних Силах України.
64. ПДЧ: зміст, мета та механізм реалізації.
65. Вплив російської агресії на співпрацю Україна–НАТО.
66. Основні напрями секторальних реформ у сфері безпеки України.
67. Роль РНБО та парламентського контролю в реформуванні сектору безпеки.
68. Цивільний демократичний контроль у секторі оборони.
69. Оборонна реформа після 2014 року: зміст і результати.
70. Управління оборонними ресурсами в Україні.
71. Впровадження стандартів НАТО у секторі безпеки України.
72. Досягнення та проблеми трансформації сектору безпеки.
73. Геополітичне значення України в системі європейської безпеки.
74. Внесок України у міжнародні миротворчі операції.
75. Міжнародні гарантії безпеки України: аналіз Будапештського меморандуму.
76. Роль союзників у зміцненні обороноздатності України.
77. Наслідки російської агресії для регіональної та глобальної безпеки.
78. Роль України в сучасній європейській архітектурі безпеки.
79. Виклики та можливості післявоєнної відбудови сектору безпеки.
80. Перспективи членства України в НАТО як елемент національної безпеки.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 21.06.2018 № 2469- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
3. Про національну безпеку України: Закон України 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
4. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 5.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
5. Стратегія кібербезпеки України “Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни”, затверджено Указом Президента України від 26.08.2021 № 447/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>
6. Стратегія національної безпеки України “Безпека людини – безпека країни”, затверджена Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020/print>
7. Стратегія комунікації з питань євроатлантичної інтеграції України на період до 2025 року 11.08.2021 № 348/2021. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348/2021#Text>
8. Стратегія інформаційної безпеки України, затверджена Указом Президента України від від 28.12.2021 № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>
9. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору від 09.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text
10. Декларація про доповнення Хартії про особливе партнерство від 21.08.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_021#Text
11. Воєнна доктрина України затверджено Указом Президента України від 24.09.2015 № 555/2015. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>
12. Національна безпека держави в сучасних умовах : монографія / В. О. Ананьїн, В. В. Горлинський, О. О. Пучков; за ред. В. О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во Політехніка, 2021. 346 с.
13. Система національної безпеки України у XXI столітті (невійськовий аспект) : монографія / за наук. ред. професора І. В. Яковюка. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД» , 2023. 205 с.
14. Фінансова безпека держави: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Гукалюк А.В., Стасишин А.В., Слобода Л.Я.] – Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2024. 680 с.
15. Харитонов Р. Ф., Чайковський Ю. В. Право міжнародної безпеки : навч.- метод. посібник. Одеса : 2022. 28 с.

Допоміжна:

16. Гнатюк М.М. Безпека та інтеграція: європейський досвід побудови проекту миру. Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2020. 242 с.
17. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2024 р.) ; у 2-х ч. Дніпро : ДДУВС, 2024. Ч. II. 740 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/14440>
18. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / Г. П. Ситник, М. Г. Орел; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна академія управління персоналом, 2021. 372. с.
19. Ситник Г.П. Виклики національній безпеці у контексті формування нового світового порядку: курс лекцій. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 103 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/5244df44-885b-4188-a990-1d3de2ddf4cf.pdf>

Інформаційні ресурси Інтернет:

20. Офіційний сайт НАТО: Організація Північноатлантичного договору. URL: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/organisation.htm>
21. Офіційний сайт Міністерства оборони України URL: <https://mod.gov.ua/>
22. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>
23. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
24. Офіційний сайт Інституту інформації, безпеки і права. URL: <http://ippi.org.ua/>
25. Офіційний сайт International Security Journal. URL: <https://direct.mit.edu/isec>
26. Офіційний сайт Stockholm International Peace Research Institute. URL: <https://sipri.org>
27. Офіційний сайт RAND Corporation: Global Security. URL: <https://www.rand.org/topics/global-security.html>
28. Офіційний сайт The International Institute for Strategic Studies. URL: <https://www.iiss.org>

Міжнародні видання:

29. NATO 2030: Towards a New Strategic Concept and Beyond. Washington: Johns Hopkins University Press, 2021. URL: <https://sais.jhu.edu/sites/default/files/NATO2030AndBeyondAccessibleVersion.pdf>
30. The NATO Joint Analysis and Lessons Learned Centre Analysis Handbook First Edition, dated October 2024. URL: https://www.jallc.nato.int/application/files/9217/2917/0872/analysis_handbook_2024_pg.pdf
31. Alaa Al Dakour Al Aridi The Problem of Hybrid War in International Law. Vilnius, Vilnius University 2022. P. 324 URL: <https://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2022/11/The-Problem-of-Hybrid-War-in-International-Law.pdf>
32. Wight, M., Yost, D. (2023). Foreign Policy and Security Strategy. United Kingdom: OUP Oxford. P. 285/ URL: [https://www.google.com.ua/books/edition/Foreign_Policy_and_Security_Strategy/OD7VEAAAQBAJ?hl=uk&gbpv=1&dq=Wight,+M.,+Yost,+D.+\(2023\).+Foreign+Policy+and+Security+Strategy.&printsec=frontcover](https://www.google.com.ua/books/edition/Foreign_Policy_and_Security_Strategy/OD7VEAAAQBAJ?hl=uk&gbpv=1&dq=Wight,+M.,+Yost,+D.+(2023).+Foreign+Policy+and+Security+Strategy.&printsec=frontcover)